

Надія
Мориквас

КОРНЕЛІЯ

...мені не раз, що я ся Бач
ком з Дась мені н
ком з небуття пр
...жить нє і к
...в мене

Вамі воні вєрєні
и повинні поїматі
до вєрєні, що сирєні вє
Вітєні нєстє нєварєніє (шє)
Мітєні нєстєніє

Дієні Бачєні нєстєніє Корнєліє Варєніє в чєтєрі, (17)

ВСЛ

КОРНЕЛІЯ

Надія Мориквас

КОРНЕЛІЯ

РОМАН-ЕСЕЙ

Видавництво **С**тарого **Л**ева

Львів – 2015

УДК 82-3
ББК 84(4УКР)
М 69

Надія Мориквас

М 69 Корнелія [текст] : Роман-есей. Надія Мориквас. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. – 208 с.

ISBN 978-617-679-136-2

Найбільше місця в серці юної красуні Корнелії займає відомий поет-молотомузівець Петро Карманський... Це твір глибокого проникнення письменниці у буття галичан 30-50-х років минулого століття. Серед учасників романного дійства – конкретні і вигадані особи, які, створюючи свої біографії і достовірні історії, стали жертвами і героями епохи. Роман-есей є своєрідним пророцтвом, застереженням до трагічних реалій нашого часу.

УДК 82-3
ББК 84(4УКР)

В дизайні обкладинки та форзаців використані автентичні елементи з пам'ятника Корнелії Опришко – учениці Дрогобицької української гімназії «Рідної школи» ім. Івана Франка, а також світлина К. Келлі Робертса (flickr.com).

© Надія Мориквас, текст, 2015
© Валерій Шевчук, післямова, 2015
© Видавництво Старого Лева, 2015
© Оксана Йориш, Назар Гайдучик,
дизайн обкладинки, 2015

ISBN 978-617-679-136-2

Усі права застережено

ОБРИЗАНИЙ КАДР ЗАКОХАНОГО ФОТОГРАФА

Привіт, моя дівчинко! Привіт, Корнеліє. Я з тобою, точніше – ти ще зі мною, незважаючи на глобальний опір матеріалу, який чинять несподівані лакуни в *суспільній пам'яті* та всілякі обставини мого приватного часу. Не так то і просто вилущити тебе з савану забуття, який щоразу все тугіше затягується, що вкрай несправедливо. А здавалося мені, достатньо самій переодягнутися в спідницю – адже ти не ходила в джинсах, зробити коротке «ретро» – бо й справді, мені давно вже не пасує довге пряме волосся – і я наближуся до тебе. Чи ж я не була двадцятилітньою? І чи ж не був мій тодішній час зовсім іншим, аніж нині? Що й мої діти мають мене за якусь історичну особу, бо моя молодість, як і твоя, – уже історія. Ми ж бо родом з минулого віку – 20-го. То хіба

не порозуміємося, хіба я не відчую тебе, а заразом і всі події, що ти пережила, бо все, що стається з нами, – відбивається в нашому серці?

Звісно, моя гривка над самі очі (здійснилася нарешті мрія вічно зализаної дівчинки!) не зробила мене ані молодшою, ані схожою на гімназистку з відкритим чолом. А мама взагалі відреагувала забути: «Ти – як дєтдомовка!». Цього слова не тямлять мої діти, не знала його і юна Корнелія. А це лишень один із символів, які розділяють ці покоління, ба – окремі сторінки розірваної історії, а я – між ними. Себто, власне я мала би відновити отой зв'язок, тим паче, що володію деякою інформацією? І це знаття, геть неповне, радше – відчуття, не дасть мені спокою, поки не напишу ймовірної історії сіроокої темнорусявої дівчини в елегантному плащі гімназистки з рукавичками в руках, вихопленої спалахом лейки чи кодака просто з гамору галицького містечка, виокремленої з-поміж двох товаришок, які не мали жодної надії здобутися на чоловічу увагу в такому сусідстві (одна з них таки не вийшла заміж).

Але не вірте старим фотографіям! Хоча давньому аматорові (то цілком міг бути закоханий в Корнелію сусідський хлопець) вдалося передати порив стрімкої дівочої ходи, якої ніщо не в силі спинити. Оця хода, оця «сіроока» врода, підсилена шляхетністю чорно-білої фотографії, і переконали мене, що Корнелія, незважаючи на поодинокі свідчення, пережила війну. Інші ж бо свідчили інше: її бачили час від часу, аж донедавна, а чи, може, вона привиджувалася тим, хто її любив.

Краса не може загинути! Хоча не варто забувати про відому сентенцію, що все справжнє – трагічне.

Цей порив, цей вибух молоді енергії стався, можливо, тоді, коли вона усвідомила силу свого імені, бо доти була просто Корнеля, Неля, Нелюська. «На спомин чорненькій Корнельці», «нашій чорноокій циганочці», «коханій Корнелі» – списано посвятами в дівочому альбомі-пам'ятнику. Отже, вона була чорнявою? (Чисто інтуїтивно я почала малювати своє колись русяве волосся на темне). Найбільше записів зроблено навесні 1939-го, наприкінці останнього навчального року для 4-а класу Дрогобицької гімназії, бо далі вже мав бути ліцей. Принаймні це було до *золотого вересня*, бо ніщо на гомінкій міській вулиці не свідчить про тотальне визволення, що насувалося на галичан зі *сходу*. Трійко дівчат, а за ними – вся людність. Ні в кого немає в очах страху. Бо це – люди. Горді дівчата, покірні жінки, «тверезі політики», звиклі ставити на сильнішого, справні працівники, гімназійні професори, що мали місію виховників, і правдиві місіонери – священники, українці, що донедавна були русинами, жиди, що їх ніхто тут не називав євреями, місцеві поляки-мазури – усі вони були приречені на подвійний гвалт з обох сторін світу уже фактом свого існування на цій землі. Як удалося вціліти в тому світі Корнелії? Ще й досі тоненький племінчик її серця освітлює мені цю мандрівку.

За кадром, на жаль, залишився важливий персонаж цієї драми – поет Петро Карманський, який недавно справив своє 60-річчя. Його карала та сама влада,

що й Корнелію, тільки в інший спосіб. Але не тільки це виправдовує їхню присутність на одних сторінках... До кого це лине у своєму леті Корнелія? Здається, закоханий фотограф свідомо обрізав кадр. Бо Карманський, щойно закінчивши лекції в гімназії, ішов назустріч і був зовсім поруч. І це під його поглядом шарілася й пишалася водночас красуня Корнелія. А за склом книжкової шафи, де я примістила їхні портрети поруч і де вони обоє двадцятирічні, дівчина вперто дивиться вбік. Треба було, щоби він дожив аж до сивини, аби стати героєм її роману. На все свій час.

